

Vijftig jaar criminologie-onderwijs: een groei naar zelfstandigheid

T. Peters, J. van Kerckvoorde en L. van Outrive*

I. Het ontstaan der Scholen voor Criminologie¹

Rond de eeuwwisseling ontwikkelde zich in diverse Westeuropese landen een nieuwe wetenschap, de zogenaamde *criminele anthropologie* die vooral bekend werd door het werk van de Italiaanse medicus C. Lombroso.² In België heeft deze wetenschap zelfs een merkwaardige bloei gekend. Met name de werken van de Nederlandse hoogleraar A. Aletrino en van Dr. L. Vervaeck, directeur van de Anthropologische dienst van het gevangeniswezen, hebben bijgedragen tot de populariteit en het succes van deze wetenschap. Ook andere Belgen zoals Prins, Semai en Dallemagne waren op de internationale congressen over criminele anthropologie actief betrokken bij de debatten over theorie en toepassing van de Italiaans-biologische en Frans-sociologische opvattingen.³

In België zijn de effecten daarvan niet lang uitgebleven. *In de jaren twintig heeft de criminele anthropologie onze strafrechtsbedeling dermate beïnvloed*, dat er scholen ontstonden die tot op heden hun rol en functie hebben behouden. Al op het einde van de negentiende eeuw begon men anders te denken over de bejegening van het delinkwentiefenomeen. Aanvankelijk werd heel deze problematiek bekeken vanuit de klassieke strafrechtstheorieën die het Belgisch strafwetboek van 1867 domineerden. Stilaan kwamen magistraten, politici en beleidsfunctionarissen tot de vaststelling dat de toepassing van deze klassieke opvattingen de gestelde verwachtingen hoegenaamd niet op een adequate wijze konden inlossen. Men geloofde steeds minder in de opvatting van de vrije wil en in het effect van de bestraffing. In plaats daarvan werd *misdadigheid voortaan beschouwd als een sociale ziekte* die door de maatschappij moest genezen worden met de meest efficiënte wetenschappelijke middelen.⁴ Deze gedachte werd vooral verdedigd door A. Prins, inspecteur-generaal van het gevangeniswezen, en door invloedrijke buitenlanders zoals Van Hamel en Von Liszt. De strafrechtsbedeling diende volgens hen te worden afgestemd op de morele verbetering en op de wederaanpassing van de delinkwent. Figuren zoals de justitieministers A. Lejeune en E. Vandervelde, pro-

* Resp. docent, buitengewoon docent en gewoon hoogleraar aan de afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid K.U. Leuven.

1. Dit deel werd grotendeels overgenomen uit D. Quanten en L. Van Outrive, *Criminology in Belgium*, in: E. H. Johnson, *International handbook of contemporary developments in Criminology*, Connecticut, London, 1980 (verschijnt kortelings).

2. Landman, R. J., en Weringh, van Jac., *De Wereld van Aletrino*. Nederlands Tijdschrift voor Criminologie, juni 1977, 144.

3. Aletrino, A., *Handleiding bij de studie der Criminele Anthropologie*, Amsterdam, 1902-1904, 2 delen. Vervaeck, L., *La Théorie Lombrosienne et l'Evolution de l'Anthropologie Criminelle*. Bruxelles, 1910, en *Cours d'Anthropologie Criminelle et Notions de Psychiatrie élémentaire*, in *Syllabus des cours du degré inférieur de l'Ecole de Criminologie, et de Police Scientifique*, Bruxelles, 1937.

4. *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 1921, 201.

cureur-generaal L. Servais, professor A. Prins, L. Vervaeck en L. Braffort brachten in die tijd een aantal maatregelen tot stand die de veiligheid en de bescherming van bepaalde categorieën garandeerden. Deze '*maatregelen van sociaal verkeer*', de juridische vertaling van deze strafrechtstheorieën, werden vooral geconcretiseerd in het justitiebeleid van Minister Vandervelde. De oprichting van de Anthropologische Dienst van het gevangeniswezen, de psychiatrische annexen, de sanatoria en de speciale afdelingen aan de gevangenen en het Centrale Arbeidsbureau waren de belangrijkste justitiële hervormingen die deze behandelingsideologie ondersteunden.⁵

In deze context kreeg de criminologie een belangrijke functie toebedeeld. L. Braffort, advocaat aan het Hof van Beroep te Brussel en professor aan de Rechtsfaculteit te Leuven, formuleerde in 1929 *criminologie als de studie van de fysieke en sociale oorzaken van de misdadigheid*. Via directe observatie, wetenschappelijke inductie en deductie als belangrijkste onderzoeksmethodes, wilde men komen tot een meer humane benadering van het delinkwentiefenomeen.⁶ In 1937 publiceerde E. de Greef zijn 'Introduction à la criminologie' in het tijdschrift 'l'Eclou' waarin hij criminologie definieerde als de wetenschappelijke studie van de misdaad, echter niet als legaal concept, maar als complex fenomeen zoals het zich bij de mens voordoet.⁷ Zeer belangrijk is zijn bijdrage in de theorievorming van de criminele psychologie waarin hij de notie '*criminogenese*' expliciteerde.⁸

In het kader van de criminele politiek van de jaren twintig was de abstracte en absolute benadering van het delinkwentiefenomeen dus eigenlijk voor een stuk achterhaald. Men kon niet alles oplossen met repressieve middelen en daarom werd gestreefd naar een individualisering van de bestraffing die zich richtte op de fysieke en psychische wederaanpassing van de delinkwent, terwijl de reclassering de sociale wederaanpassing beoogde. Eigenlijk was dit de kerngedachte van de 'Beweging van het Sociaal Verweer' die de Belgische criminele politiek in die tijd domineerde.

In 1929 beklemtoonde L. Braffort het belang van een opleiding in de criminologie voor toekomstige juristen. Om de ideeën van het Sociaal Verweer te verwezenlijken dienden zij het misdadigheidsprobleem te benaderen als complex fenomeen, waarin het juridische slechts een partiële betekenis had naast de psychologische, psychiatrische en morele facetten.⁹ In de periode 1920-1940 is het onderwijs in de criminologie ontstaan. Zo werd er een School voor Criminologie en Wetenschappelijke Politie opgericht bij het Ministerie van Justitie en daarnaast kwamen nog zes universitaire scholen voor criminologie tot stand.

1. De School voor Criminologie en Criminalistiek te Brussel

De oprichting van deze school was in feite een onderdeel van het hernieuwde justitiebeleid van Minister Vandervelde. Door het Koninklijk Besluit van 15 okto-

5. Vandervelde E., *Réalisations socialistes. Notre action d'après-guerre*. Bruxelles, 1923, 10-65.

6. Braffort L., *Mémoire pour la fondation d'une Ecole de Sciences Criminelles à l'Université de Louvain. Essai de contribution à l'évolution du droit pénal*. Bruxelles, 1929, 7-63.

7. De Greeff, E., *Introduction à la criminologie*, l'Eclou, 1937, 176 e.v.

8. Lievens P., *Allocution à la Séance Académique du Cinquantenaire de l'Ecole de criminologie de Louvain-la-Neuve*, 1e 22 Mai 1979, 3.

9. Braffort L., op cit., 7-63.

ber 1920 werd zij opgericht bij het Ministerie van Justitie, onder leiding van eminente magistraten en beleidsfunctionarissen. De opleiding bestond vooral in het onderricht van de criminele anthropologie en de wetenschappelijke politie. Via deze opleiding kregen politie en magistratuur notie van criminologie, zodat zij actief konden participeren aan de justitiële hervormingen van E. Vandervelde.¹⁰ Hieruit blijkt dat de eerste Belgische criminologen vooral *practici* waren die streefden naar een *pragmatische oplossing* van het misdadigheidsprobleem. Zij hanteerden hierbij een *etiologische criminologie* vanuit een klinische en sociale pathologie waardoor het onderzoek vooral werd gericht op de biologische en sociale oorzaken van de misdadigheid. Binnen de politie werd aldus ook de antropometrie gehanteerd. Binnen het gevangeniswezen zocht men naar een behandeling die leidde tot wederaanpassing. Deze criminologie werd geëxerciseerd door functionarissen van het strafrechtelijke apparaat, zodat *het werk van deze eerste criminologen zeer goed aansloot bij het beleidspolitieke denken van de Belgische overheden uit die tijd*, die deze criminologie dan ook positief evalueerden.

2. Het ontstaan van de universitaire scholen voor criminologie

In de periode 1930-40 zijn er vier universitaire scholen voor criminologie ontstaan; die van de Université Catholique de Louvain (U.C.L.) opgericht in 1929, daarna in 1936 de school voor criminologie van de Université Libre de Bruxelles (U.L.B.) tenslotte in 1938 de scholen voor criminologie van de Rijksuniversiteit te Gent (R.U.G.) en van de Université de Liège (U. Lg.).

Het is zeker niet toevallig dat er vier universitaire scholen tot stand zijn gekomen binnen dit welbepaald decennium. Bovendien hebben zich achteraf nog splitsingen voltrokken, namelijk te Leuven en te Brussel waar Nederlandstalige afdelingen werden opgericht. Sinds eind 1978 bevindt de 'Ecole de Criminologie' van de U.C.L. zich te Louvain-la-Neuve in Wavre-Ottignies.

In feite zijn er dus momenteel zes scholen in België. Dit feit kan slechts verklaard worden wanneer we het ontstaan van deze scholen situeren in een bredere historische context, namelijk de kenmerken van de Belgische politiek in de twintigste eeuw.

a. De 'Ecole des Sciences Criminelles à l'Université Catholique de Louvain'

Ter gelegenheid van de opening van het academiejaar 1929 - '30 richtte Rector Magnificus Mgr. Ladeuze de School voor Criminele Wetenschappen op.¹¹ Door middel van de installatie van deze school beoogden professoren en studenten de bescherming van de maatschappij tegen de misdadigers.

In de opleiding hechtte men veel belang aan de studie van de anthropologische en psychiatrische wetenschappen. Geneesheren, juristen en criminalisten werden immers dagelijks geconfronteerd met het misdadigheidsprobleem. Naar aanleiding van de nieuwe inzichten die men in de maatregelen van sociaal verweer wilde toepassen, werd van hen de nodige deskundigheid verwacht bij het oordeel over normaliteit/abnormaliteit, toerekenbaarheid/ontoerekenbaarheid. Om een dergelijke opleiding te organiseren deed de School voor Criminologie een beroep op

10. Vandervelde E., op. cit., 7-63.

11. Braffort L., op. cit., 7-63.

professoren van de fakulteiten Rechtsgeleerdheid, Geneeskunde en Filosofie. Er was eveneens een actieve samenwerking voorzien tussen de School, de centrale gevangenis te Leuven, de psychiatrische kliniek van Lovenjoel en de wetenschappelijke laboratoria van de universiteit. Het programma van de Leuvense school bevatte in 1929 de volgende vakken: criminele wetenschappen, strafrecht en strafvordering, de notie 'vrije wil', psychologie, jeugdmisdadigheid, psychiatrie, criminele anthropologie, gerechtelijke geneeskunde en wetenschappelijke politie.¹²

b. "L'Ecole des Sciences Criminologiques à l'Université Libre de Bruxelles"

Aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de U.L.B. werd op 23 oktober 1936 ook een School voor Criminologische Wetenschappen geopend. In hun openingstoespraak accentueerden Professor L. Cornil, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie en E. De Craene, vice-voorzitter van de school, het belang van het instituut. De stichting van "L'Ecole des Sciences Criminologiques Leon Cornil" was een uiting van een heroriëntatie van de opleiding. L. Cornil en E. De Craene motiveerden dit net zoals L. Braffort, door te verwijzen naar de hernieuwde aanpak van het misdadigheidsprobleem. Het programma van deze school was haast identiek aan dat van Leuven. De criminele profylaxis en de wetenschappelijke politie werden er aan toegevoegd.¹³

c. De scholen te Gent en te Luik

Op 19 december 1936 hebben Dekan Professor N. Gunzburg en Professor J. Simon de oprichting van een "Instituut voor Criminologie" aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid te Gent voorgesteld. In gemeen overleg hebben zij het ontwerp en de inrichting van het programma opgemaakt waarvan zij de leiding wilden nemen.¹⁴ Uit een gedetailleerde inhoud van het programma blijkt duidelijk de bedoeling, een specialisatie te creëren voor diegenen die nauw betrokken zouden worden bij de problematiek van de criminaliteit, meer bepaald de magistraten, hogere ambtenaren van het Ministerie van Rechtswezen en bestuurders van gevangissen en gestichten van internering.¹⁵ Na tal van discussies en na goedkeuring en aanvaarding van het ontwerp werd door het Koninklijk Besluit van 10 mei 1938 een school voor criminologie opgericht aan de universiteiten van Gent en Luik.¹⁶ Het programma bevatte in 1938 de volgende vakken: strafrecht, strafvordering, criminologie, straffkunde, zielkunde, wijsbegeerte, gerechtelijke geneeskunde, vergiftenleer en serologie, encyclopedie van het recht, criminele profylaxis, psychiatrie, criminele anthropologie en pathologie, kinderbescherming en criminalistiek.

3. De context

Het is toch wel opvallend dat alle universitaire scholen voor criminologie in de

12. Ibidem.

13. Revue de droit pénal et de criminologie. Ouverture de l'Ecole des Sciences Criminologiques de l'Université de Bruxelles, 1936, 1209-1219.

14. Voorstel aan de Rechtsfaculteit (Nota). Universiteit te Gent, 19 dec. 1936.

15. Ibidem.

16. Veertig jaar School voor Criminologie aan de R.U.G. Uit het verleden van de R.U.G. door 'Lombrosiana', Oud-studenten Criminologie R.U.G. Redactie: K. De Clerck, nr. 9 (Gent, Archief R.U.G., Baertsoenkaai 3, 1978), 5.

periode van 1930-'40 tot stand zijn gekomen *binnen de Rechtsfaculteiten* van de universiteiten. De school voor criminologie en wetenschappelijke politie te Brussel werd opgericht bij het Ministerie van Justitie. Inzake organisatie en beheer ressorteert de school nu nog vooral onder hogere magistraten en functionarissen uit de hogere justitiële administratie.

De grote analogie tussen de programma's van al deze scholen was helemaal geen toeval. De oprichting van de scholen was immers hoofdzakelijk het werk geweest van juristen die toen een welbepaalde conceptie hadden ontwikkeld over een opleiding in de criminologie. Dit maakte dat de programma's in de beginfase hoofdzakelijk bestonden uit strafrecht, strafvordering, enkele bijkomende rechtsvakken, psychiatrie, psychologie, gerechtelijke geneeskunde, jeugdmisdadigheid, criminalistiek en criminologie.¹⁷

Algemeen kan worden gesteld dat al deze scholen in die periode qua opzet nauwelijks van elkaar verschilden. Het feit dat er vier universitaire scholen werden gesticht en daar achteraf nog twee aan toe werden gevoegd (Nederlandstalige afdelingen te Leuven en Brussel), wordt begrijpelijk wanneer we dit situeren in de Belgische politiek. De Belgische democratie wordt sedert haar ontstaan gekenmerkt door drie grote spanningsvelden: de levensbeschouwelijke, de sociaal-economische en de communautaire tegenstellingen. Zij vormen een onuitputtelijke bron voor potentiële conflicten. Bovendien is ons land gekenmerkt door *verzuiling*, drie '*levensbeschouwelijke blokken*' (met eigen beroepsorganisaties, mutualiteiten, culturele verenigingen, kranten, scholen) hebben zich stevig vastgezet in de politieke en sociale infrastructuur van het land.¹⁸ Iedere Belg wordt vroeg of laat geconfronteerd met deze verzuiling. Hij is verplicht een politieke optie te nemen, omdat zijn maatschappelijk leven intens verbonden is met instituten die een bepaald etiket dragen. Immers: '... When people vote, join a trade union, send their children to school and to youth organisations, they generally follow a consistent pattern...'.¹⁹ Dit schetst toch wel het klimaat waarin ook het ontstaan van genoemde scholen voor criminologie moet worden gesitueerd. De ideologische dualiteit katholiek/vrijzinnig vond ook weerklank in de organisatie van het onderwijs. Zodoende zijn er verschillende onderwijsnetten ontstaan. In de tweede plaats heeft ook het communautaire probleem doorgespeeld in de opsplittingsen. Zowel Nederlandstaligen als Franstaligen eisten immers een gelijk aandeel inzake universitaire expansie. De vraag dringt zich dan ook op of het ontstaan van genoemde scholen voor criminologie niet hoofdzakelijk gebeurd is om de broze ideologische en communautaire balans willens nillens in evenwicht te houden. In elk geval is deze expansiepolitiek een dure oplossing geweest die wellicht niet de beste waarborgen heeft geboden voor de kwaliteit van het onderwijs.

17. Braffort L., o.c. *Revue de droit pénal et de criminologie. Ouverture de l'Ecole des Sciences Criminologiques de l'Université de Bruxelles*, 1936, 1209-1219. Veertig jaar School voor Criminologie aan de R.U.G. Uit het verleden van de R.U.G. door 'Lombrosiana' Oud-Studenten Criminologie R.U.G. Redactie: K. De Clerck, nr. 9 (Gent, Archief, Baertsoenkaai 3, 1978), 28.

18. Huyse L., *Sociologie. Handleiding bij de colleges*. Leuven, 1976, 85.

19. Billiet J., *Sécularisation and compartmentalisation in the Belgian Educational system. An analysis of the problems relevant to the Revision of the School Pact*, *Social Compass*, 1973-1974, 20, 569-591.

II Huidige strekkingen in het profiel van een aantal participanten aan het criminologie-onderwijs

Na in deel I aandacht te hebben geschonken aan het ontstaan en de eerste ontwikkelingen van de Belgische Scholen voor Criminologie is het de bedoeling om in dit deel meer recente wijzigingen in het profiel van de criminologieopleiding aan te duiden. Achtereenvolgens zal worden nagegaan: hoe gedifferentieerd het criminologie-onderwijs zich in de zes Belgische Scholen aandient; hoe en met welke bedoelingen sedert een drietal academische jaren permanent overleg wordt gepleegd tussen verschillende scholen over eenheid en verscheidenheid in het criminologie-onderwijs; hoeveel studenten zich tijdens de laatste 10 academische jaren inschreven voor de opleiding criminologie aan de 3 Nederlandstalige scholen; welke de studieherkomst is van de studenten die een eerste inschrijving criminologie namen in 1974/75 en 1979/80; hoeveel diploma's aan de 3 Nederlandstalige scholen werden uitgereikt.

1. Criminologie: een vlag die vele ladingen dekt

Bij een vergelijkende analyse van de programma's van de Scholen voor Criminologie²⁰ komen we tot vaststellingen die een beperkte eenheid en een vrij grote verscheidenheid in het Belgische criminologie-onderwijs onderlijnen.

Met uitzondering van de K.U.L. blijft het criminologie-onderwijs beperkt tot een 2e cyclus programma. Vanaf de oprichting van de Scholen voor Criminologie in het kader van de faculteiten der rechtsgeleerdheid is de complementariteit van het onderwijsprogramma aan andere opleidingen (op de eerste plaats de rechten, maar ook de psychologie, pedagogie en sociologie) maatgevend gebleven. Vijf van de zes Scholen voor Criminologie voorzien evenwel ook in de toegang tot dit 2e cyclus onderwijs voor bepaalde groepen niet-universitair-geschoolden (vooral A1, sociaal en paramedisch geschoolden en politieel geschoolden) via een toegangsexamen of een enige kandidatuur.²¹ Aan de zes scholen bestaat tevens de mogelijkheid om na het 2e cyclus-onderwijs de graad van doctor in de criminologie te verwerven op basis van een origineel wetenschappelijke bijdrage.

Aan de K.U.L. werd sedert het academisch jaar 1966-67 gestart met een volledig curriculum, nl. 2 kandidaturen criminologie voorafgaand aan de 2 licenties criminologie. Zonder nu nader in te gaan op de wetenschappelijke en maatschappelijke fundering van deze koerswijziging volstaan we met te stellen dat hierdoor gaandeweg een nieuwe situatie is ontstaan in het criminologie-onderwijs. Het principe van de complementariteit werd hierdoor gedeeltelijk doorbroken. De criminologie werd geacht voldoende academische spankracht te hebben zodat een volledig zelfstandig curriculum kon worden ontwikkeld.

De verscheidenheid in de criminologie-opleidingen treedt evenwel scherp aan het licht wanneer men omvang en inhoud van de programma's onderling vergelijkt. Waar toelatingsproef of voorbereidend jaar een bijna algemeen aanvaarde praktijk zijn in verband met de toegang tot de licenties voor niet-universitair-

20. Peters, T., Een vergelijkende analyse van de programma's van de Scholen voor Criminologie, niet gepubliceerd, voorgelegd aan de overleggroep Scholen voor Criminologie, 1978.

21. De U.L.B. maakt geen melding van een dergelijke proef.

geschoolden, blijkt de inhoud en de daarmee samenhangende moeilijkheidsgraad erg ongelijk gespreid over de verschillende instituten. De oprichting van eigen kandidaturen aan de K.U.L. heeft ertoe geleid dat de enige kandidatuur een omvattende proef is geworden (minimum van 550 cursusuren) waarin zowel criminologisch relevante basisdisciplines als de methoden van onderzoek centraal staan. Daartegenover staat dat het toegangsexamen beperkt blijft tot vijf basisvakken aan de V.Lg. en tot zes basisvakken aan de R.U.G.

Aan de U.C.L. en de V.U.B. is een voorbereidend jaar van respectievelijk 375 en 315 uren cursus over basisdisciplines (filosofie, recht, psychologie, sociologie en methodologie) voorzien. Aan de U.L.B. bestaat geen toegangsexamen of enige proef. Bij een vergelijking van de licentieprogramma's aan de verschillende criminologische instituten valt naast een zeer beperkte eenheid van basisstructuur een grote verscheidenheid aan inhoudelijke vormgeving van criminologie-onderwijs op.

Waar aan alle scholen van bij de start aan een juridische (strafrechtelijke) en medische (biofysiologische, wetgeneeskundige en psychiatrische) duiding van het criminaliteitsprobleem de voorkeur werd gegeven, hebben ondertussen ook andere disciplines, vooral de psychologie en de sociologie en daarmee samenhangende onderzoeksmethoden, een vaste positie in de meeste programma's verworven.

Naarmate de belangstelling voor de delinkwent recent verruimd werd tot een geheel van problemen die samenhangen met het proces van strafbaarstelling²² en de gevarieerde toepassingen daarvan, zijn ook tal van domeinspecialisaties (politionele problemen, vervolgingsbeleid en straftoemeting, strafuitvoering, jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg, economische criminaliteit etc.) tot ontwikkeling gekomen. Zoals we kunnen vaststellen wordt hiermee eerder verwezen naar recente ontwikkelingen in het onderzoek en zijn deze domeinspecialisaties nu ook stilaan een belangrijk onderdeel van de onderwijsprogramma's.

Dit proces van verbreding van de disciplinaire basis van de criminologie en ook van de groeiende belangstelling voor onderdelen uit het probleemveld heeft aanleiding gegeven tot een diversiteit in de programmatie van het criminologie-onderwijs. Globaal kan men stellen dat de onderscheiden instituten erg verschillende accenten hebben gelegd waarbij meestal één of twee basisdisciplines de tonaliteit van het programma bepalen. Zeer schematisch gesteld, op gevaar af van de bestaande nuances uit het oog te verliezen, kan men stellen dat de programma's aan de U.L.B. U.Lg. en R.U.G. hoofdzakelijk rondom een strafrechtelijke benadering zijn opgebouwd. De uitvoerige aandacht voor de kriminalistiek is daarenboven typerend voor het criminologie-programma aan de R.U.G. Even opmerkelijk is het feit dat de sociologie zowel aan de R.U.G. als aan de U.L.B. nog geen plaats heeft verworven in het programma.

Aan de V.U.B., U.C.L. en K.U.L. is een evenwichtiger verhouding tussen de basisdisciplines nagestreefd. Opmerkelijk voor de U.C.L. en K.U.L. is de ontwikkeling van een aantal specifiek criminologische vakken los van één bepaalde basisdiscipline. Hieruit blijkt een zekere verzelfstandiging van de criminologie als benadering. Hierbij moet evenwel worden opgemerkt dat aan de U.C.L. de nadruk wordt gelegd op de criminologie als een specialistische benadering 'de l'homme

22. Hiermee wordt verwezen naar incriminatie, decriminalisering, penalisering en depenalisering onder vele vormen (strafrecht en maatregelenrecht) en in diverse leef- en activiteitssferen (maatschappelijk, economisch, politiek).

délinquant et du délit' terwijl aan de K.U.L. vooral een kritisch beleidsmatige benadering van de strafrechtsbedeling de ondertoon vormt. Het aantal cursusuren zowel als de variëteit in het programma zijn vooral aan de K.U.L., maar ook aan de U.C.L. naar een maximum toe ontwikkeld.

Als een verplicht onderdeel van de criminologie-opleiding is aan elke school nu de eindverhandeling ingevoerd. Drie van de zes scholen hebben ondertussen tevens een stage-periode in de opleiding voorzien. Het betreft een praktijkstage in een variërend geheel van instellingen die hoofdzakelijk of slechts sporadisch met delinquentenzorg en/of strafrechtsbedeling hebben te maken. Aan de U.C.L. bedraagt de stageperiode 400 uren, aan de V.U.B. 120 uren terwijl aan de K.U.L. een stageperiode van minimum 600 uren wordt voorzien.

Concluderend mag worden gesteld dat de programmatie van het criminologieonderwijs in België, alhoewel vanuit een vergelijkbaar uitgangspunt, tot nogtoe zeer verschillend is verlopen. Men kan zich terecht afvragen in hoever de term criminologie als vlag nog een minimaal gelijke lading dekt.

Toenemende differentiatie van de programma's heeft de nood aan overleg tussen de verschillende scholen dan ook meer dan ooit nodig gemaakt. Pogingen die daartoe een tiental jaren geleden werden ondernomen, hadden toen geen duurzame contacten tot gevolg. Dit permanent overleg kwam uiteindelijk in 1977 toch tot stand.

2. Via overleg naar planning van de differentiatie in het criminologie-onderwijs

Heel wat omstandigheden hebben ertoe geleid dat een vorm van permanent overleg tussen de Belgische Scholen voor Criminologie uiteindelijk in 1977 werd gerealiseerd. Het feit dat verantwoordelijken voor onderwijs en onderzoek elkaar tijdens de zeventiger jaren steeds frekwenter hebben kunnen ontmoeten in het kader van de activiteiten van de Belgische Vereniging voor Criminologie en in het kader van nationale onderzoeksprojecten zoals o.a. de samenwerking tussen de gevangenis-administratie en de universiteiten, heeft zeker stimulerend gewerkt om ook inzake onderwijsplanning tot een vorm van samenwerking te komen.

Op initiatief van de voorzitter van de School voor Criminologie van de U.Lg. werd op 26 oktober 1977 een eerste bijeenkomst georganiseerd in de lokalen van de Universitaire Stichting te Brussel. Sedertdien vergaderen ongeveer driemaal een twaalfstal afgevaardigden van de 6 Scholen voor Criminologie. De bedoeling van het overleg kan vooral aan de hand van de tot nogtoe gevoerde besprekingen worden omschreven.

Informatieuitwisseling, overleg en coördinatie met betrekking tot het onderwijs in de criminologie is een eerste belangrijke doelstelling. Dit houdt in dat wordt gepoogd om, met respect voor de specifieke identiteit van de verschillende onderwijsprogramma's en de bijzondere situatie van de Scholen voor Criminologie in het eigen universitair kader, uniforme basisvoorwaarden vast te leggen met betrekking tot de toegang tot het criminologie-onderwijs en tevens een uniform basisstramien voor het onderwijs van de tweede cyclus en het daartoe soms verplicht gesteld voorbereidend jaar. Deze optie houdt in dat een consensus wordt bereikt i.v.m. een minimum concept van criminologie-onderwijs waaraan alle scholen zich wensen te houden. Dit houdt dus geenszins in dat een uniformisering van het programma wordt nagestreefd. Integendeel kan dan verder worden onder-

zocht hoe een differentiële programmatie, die in principe complementariteit beoogt, kan worden gerealiseerd. De tot nogtoe bemoedigende ervaringen in het overleg wijzen uit dat het niet eenvoudig is bovenvermelde doelstelling te realiseren, omdat dit nl. insluit dat triviale en voor de hand liggende basisvragen met een bevredigende consensus worden opgelost. Wat is criminologie? Wat is een criminoloog? Waartoe worden criminologen opgeleid? Hoe verhoudt de criminologie zich tot de traditionele disciplines waarop zij stoelt? Vanuit de resultaten van discussies hierover wordt dan gepoogd een eerste profilering van de opleiding uit te werken. Dit werk is nu in een beslissende fase getreden zodat reeds volgend academiejaar de besprekingen over een unaniem voorstel vanuit de overleggroep in de raden van de verschillende scholen kunnen starten. De moeilijkheden bij het overleg hebben uiteraard te maken met de reeds feitelijk ontstane verschillen, die zelf het gevolg zijn van de ongelijkheid van middelen waarmee wordt gewerkt en de ondertussen opgedane ervaringen in het criminologisch onderzoek.

Naast informatie, overleg en coördinatie inzake onderwijs is de arbeidsmarktsituatie van afgestudeerde criminologen een belangstellingspunt van eerste orde. Het spreekt echter vanzelf dat een consensus over een minimumconcept inzake criminologie-onderwijs en coördinatie van complementaire specialisaties de overleggroep sterker maken om de arbeidsmarktproblematiek aan te pakken. De overheid blijkt duidelijk de belangrijkste werkgever te zijn voor criminologen (cfr. verder). Ofwel treedt de overheid direct als werkgever op ofwel regelt zij indirect via subsidiëeringscriteria opgelegd aan private organisaties de toegang van criminologen tot een breed veld van activiteiten. Om de belangen van een groeiende professionele categorie te kunnen vrijwaren dienen de scholen kwaliteitswaarborgen inzake vorming te verzekeren. Naast deze hoofdplicht heeft de overleggroep ook enkele probleempunten inzake criminologisch onderzoek aangepakt en er zal op dit vlak in de toekomst nog intensiever worden gewerkt. Eén van de belangrijke problemen in het criminologisch onderzoek is de toegang tot het onderzoeksveld en meer bepaald tot bijzondere informatiebronnen o.a. gerechtelijke dossiers. Een ander pijnpunt is de relatie tussen de Scholen voor Criminologie en de onderzoek-subsidiërende instellingen en fondsen. Een probleem dat vooral met het onderwijs is verbonden maar ook verder reikt, is het contact tussen opleiding en praktijk via de stages van studenten. Het ontbreekt de overleggroep vooralsnog niet aan materies die om een dringende aanpak vragen.

De werkzaamheden van de overleggroep vorderen traag maar houden de belofte in van een akkoord dat gekarakteriseerd wordt door een proces van groeiend wederzijds begrip voor elkaar aanvullende criminologieconcepten.

3. Toenemende interesse voor het criminologie-onderwijs aan de Nederlandstalige scholen

Om de toenemende interesse voor het criminologie-onderwijs te meten hebben we nagegaan hoe het studentenaantal evolueerde tijdens de laatste 10 academische jaren. Het aantal afgeleverde diploma's geeft een beeld van het groeiend aanbod criminologen op de arbeidsmarkt. Tevens wordt de vooropleiding van de studenten die inschrijven voor een toegangsjaar tot de criminologie weergegeven. Omdat de situatie erg verschillend is per School voor Criminologie houden we het bij afzonderlijke overzichten.

a) De School voor Criminologische Wetenschappen van de V.U.B.

<i>Academisch jaar</i>	<i>Toelatings- proef</i>	<i>Inschrijving voor: voorbereidend jaar</i>	<i>1° Lic.</i>	<i>Aantal afgeleverde diploma's</i>
1970/71	—	—	8	8
1971/72	3	—	8	3
1972/73	4	—	11	4
1973/74	3	—	23	5
1974/75	7	—	50	6
1975/76	6	—	44	9
1976/77	2	—	27	9
1977/78	8	—	37	8
1978/79	—	4	35	2
1979/80	—	12	27	—

De studenten die in 1979 inschreven voor de 1e licentie zijn hoofdzakelijk (18) afkomstig uit de studierichting rechtsgeleerdheid terwijl de overigen uit zeer verschillende universitaire studierichtingen afkomstig zijn.

b) De School voor Criminologie aan de Rijksuniversiteit te Gent.

<i>Academisch jaar</i>	<i>Inschrijving voor de 1e licentie</i>	<i>Aantal afgeleverde diploma's</i>
1970/71	87	35
1971/72	107	32
1972/73	66	56
1973/74	81	38
1974/75	133	43
1975/76	111	70
1976/77	77	53
1977/78	106	53
1978/79	73	63
1979/80	77	—

Studie-herkomst van de ingeschrevenen in de 1e licentie tijdens het academisch jaar 1979/80: Rechtsgeleerdheid (35), Rijkswacht-officieren (25), Psychologie (5), Staats- en sociale wetenschappen (3), Moraalwetenschappen (1), Pharmacie (2), Tandheelkunde (1), Geneeskunde (3), Sociale werkers (2).

c) School voor Criminologie van de Katholieke Universiteit Leuven.

Aan de K.U. Leuven wordt al naargelang de vooropleiding een inschrijving genomen in de 1e kandidatuur, de enige kandidatuur of de 1e licentie criminologie.

<i>Academisch jaar</i>	<i>1e kand.</i>	<i>enige kand.</i>	<i>1e lic.</i>	<i>Afgeleverde diploma's</i>
70-71	32	19	60	6
71-72	46	22	95	9
72-73	45	21	95	13
73-74	34	15	98	13
74-75	48	15	125	11
75-76	70	23	100	16
76-77	118	35	90	31
77-78	151	37	76	31
78-79	118	33	98	32
79-80	131	34	98	—

Studieherkomst van de ingeschrevenen in de 1e kandidatuur criminologie

	<i>1974-75</i>	<i>1979-80</i>
HSO - Latijn-wisk/Latijn-Grieks/Lat. wet.	9	18
Wetsch. A/Wetsch. B	9	16
Econ. wetsch/menswetensch.	4	21
Hoger technisch	1	4
VSO	—	14
Buitenlands diploma	3	1
Bis 1e kand. crim.	4	21
Andere univ. 1e kand.	18	33
ons niet bekend	—	3

Studieherkomst van de ingeschrevenen in de enige kandidatuur criminologie

	<i>1974-75</i>	<i>1979-80</i>
Maatsch. werk } paramedisch }		21
politie-officieren	9	6
andere univ. kandidaturen	—	1
bis enige kandidatuur	6	4
	—	2

Studieherkomst van de ingeschrevenen in de 1e licentie criminologie

	<i>1974-75</i>	<i>1979-80</i>
2e kand. criminologie } enige kandidatuur }		45
licentie rechten	20	22
lic. psychologie en pedagogie	61	16
licentie sociale wetensch.	19	6
doctoraat geneeskunde	13	3
andere univ. licenties	6	1
bis 1e licentie	5	5
	1	—

Concluderend kan gesteld dat aan de 3 Nederlandstalige scholen voor criminologie de meest vergelijkbare cijfers nl. de inschrijvingen voor de 1e licentie criminologie een erg gelijkaardig verloop kennen. Het academisch jaar 1974-1975 was een topjaar wat het aantal inschrijvingen betreft. Het afnemend aantal inschrijvingen stabiliseerde zich de laatste jaren. Het aantal afgeleverde diploma's is vooral aan de V.U.B. en de K.U.L. laag in verhouding tot het aantal studenten die de crimi-

nologie-studies aanvatten. Dit vindt zijn verklaring in het feit dat de eindverhandeling een verplicht onderdeel is van de laatste proef waaraan heel wat studenten niet deelnemen, zodat zij de universiteit verlaten zonder het diploma van licentiaat in de criminologie. Met ingang van het lopend academisch jaar is de eindverhandeling aan de School voor Criminologie van de R.U.G. een verplicht onderdeel van de laatste proef. Dit zal in de toekomst waarschijnlijk ook een weerslag hebben op het aantal afgestudeerden van de R.U.G.

Wat de K.U.L. betreft kan gesteld worden dat de belangstelling voor een volledig curriculum criminologie vanaf de 1e kandidatuur erg is toegenomen. Alhoewel de meerderheid van deze studenten afkomstig zijn uit het hoger secundair onderwijs, is het toch opmerkelijk dat 42,19 % van de ingeschreven studenten reeds eerder inschreven voor de 1e kandidatuur criminologie (16,41 %) of voor een andere studierichting aan de universiteit (25,78 %).

Toenemende belangstelling voor het criminologie-onderwijs roept vragen op naar de arbeidsmarktsituatie van criminologen. Deze vragen komen in het volgende deel aan bod.

III. De tewerkstelling van criminologen

Hoe verloopt van universitair gevormde criminologen de intrede in het beroepsleven en hoe is hun tewerkstelling? Een – althans gedeeltelijk antwoord op deze vragen vinden we in de resultaten van twee enquêtes, waarvan hier de bevindingen beknopt worden weergegeven.

1. De enquête van de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid

Deze *landelijke* enquête heeft betrekking op universitair gediplomeerden van 1972 en 1973. De uitgebrachte rapporten bevatten informatie over hun werkzaamheid, ongeveer twee en een half jaar na het behalen van een *basisdiploma*. Voor de verwerking van de gegevens werden slechts 58 respondenten weerhouden: zij vormen 29 % van diegenen die in genoemde jaren een basisdiploma criminologie behaalden, en een nog geringer deel van allen die in 1972 en 1973 een licentiaatstitel criminologie verwierven. Deze minder gunstige verhoudingen dwingen tot grote voorzichtigheid bij de interpretatie van de bevindingen. Uiteraard gaan ze wel op voor de weerhouden respondenten; of ze mogen worden uitgebreid tot de volledige groep afgestudeerden met basisdiploma criminologie is zeer onzeker. Bovendien zijn er sterke aanwijzingen dat afgestudeerden van de rijksuniversiteiten relatief oververtegenwoordigd zijn.

Criminologie blijkt (bleek) voor relatief velen een complementaire opleiding te zijn. Ze vormde ofwel een aanvulling op andere studies en leidde in dit geval niet tot een *basisdiploma*, ofwel vormde ze een aanvulling op een al uitgeoefende functie. Dit 'maakt het nagenoeg onmogelijk een geldige uitspraak te doen met betrekking tot de tewerkstellingsmogelijkheden'.²⁴ Over het algemeen nochtans is het

23. Diensten voor Programmatie van het Wetenschapsbeleid, Intrede in het beroepsleven en tewerkstelling van de universitair afgestudeerden. Delen I en II, Brussel, z.d., 41 en 338 p.

24. Ibidem, deel II, p. 120.

aantal werkzoekenden gering (4 van de 58 respondenten) en bleek het integratieproces vlot te verlopen. De situatie is gunstiger bij de mannelijke afgestudeerden. Dit laatste houdt vermoedelijk verband met het feit dat één op drie van deze respondenten al tijdens de studie tewerkgesteld was, met name in een politionele dienst.

Nagenoeg alle werkende afgestudeerden doen hun studie in *dienstverband*. Drie op vier zijn in *openbare dienst* tewerkgesteld. In volgorde van afnemend belang betreft het: politionele diensten, niet elders genoemde openbare diensten, wetenschappelijk onderzoek, strafvordering en -toemeting. Opvallend is de vaststelling dat meer dan één op drie van de respondenten van oordeel is dat de door hen uitgeoefende functie geen opleiding van universitair niveau vereist. Deze opvatting vindt men vooral – zometer uitsluitend – bij de politiefunctionarissen.

Met het voorgaande hangt wellicht de beperkte belangstelling voor voortgezette studies samen (15 van de 58 respondenten). Vijf respondenten voltooiden een aggregatie-opleiding. Bij de overige tien ging het vooral om kwalificatieverruiming, en betrof het eerder incidenteel derde cyclus- of specialisatiestudies.

2. De enquête bij afgestudeerden van de School voor Criminologie te Leuven

Deze enquête²⁵ betreft uitsluitend afgestudeerde criminologen van de K.U.L., en verschilt alleen al hierdoor van de zoëven besproken studie. Voorts werden alle tenminste tot de eindverhandeling toegelatenen aangeschreven. Hoewel bij de voorstelling van de resultaten diegenen die een licentiaatsdiploma criminologie behaalden soms wel afzonderlijk gehouden worden, slaat de volledige respondentengroep bijgevolg niet altijd op licentiaten criminologie. Een derde verschil met vorige enquête is dat de houders van een licentiaatsdiploma in de criminologie dit vaak niet als basisdiploma verwierven; vrij vaak vormden de criminologiestudies een kwalificatieverruiming of domeinspecialisatie.

Alle aangeschreven afgestudeerden (N = 464) waren minstens één jaar voor de enquêtering – augustus 1978 – toegelaten tot de eindverhandeling of licentiaat in de criminologie. Van de 422 vermoedelijk bereikte afgestudeerden antwoordden er 262 (62 %), wat een vrij gunstige respons vormt.

Het diplomabezit bij enquêtering

Voor een goede interpretatie van de tewerkstellingsgegevens brengen we hieronder het diplomabezit bij enquêtering in beeld.

Diplomabezit bij enquêtering

<i>Toegelaten tot eindverhandeling criminologie</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
– Zonder enig hoger onderwijsdiploma	45	17,2
– Met een hoger onderwijsdiploma	112	42,9
(h.n.u.o. N = 22 = 8,4%)		
(licent. diploma N = 90 = 34,5%)		

Licentiaat in de criminologie

– geen ander diploma hoger onderwijs	40	15,3	
– ook h.n.u.o.-diploma	15	5,7	39,8%
– ook een ander licentiaatsdiploma	49	18,8	
	261	100	

25. Over het afgestudeerdenonderzoek verschijnt in een volgend nummer van Panopticon een meer uitvoerig verslag.

Opvallend is het aantal respondenten zonder criminologiediploma. Een beduidend aantal kan overigens niet op grond van enig ander hoger onderwijsdiploma een gunstiger positie op de arbeidsmarkt 'claimen'.

Minstens 55 van de 104 licentiaten in de criminologie hebben deze titel als basisdiploma. Onder diegenen die nog geen licentiaat in de criminologie zijn hoewel ze een universitair diploma bezitten zijn meer dan de helft (51 op 90) licentiaat in de rechten; vooral dezen blijken in de praktijk minder vaak tot het maken van een eindverhandeling criminologie over te gaan. Wanneer *criminologiestudies* met een andere universitaire opleiding *gecombineerd* werden, dan gebeurde dit in de eerste plaats met juridische studies. In mindere mate werd met studies in de politieke en sociale wetenschappen, respectievelijk met psychologie of pedagogie gecombineerd. Vermelden we volledigheidshalve dat 54 respondenten een aggregaatsdiploma behaalden, of 28 % van hen die een licentiaatsdiploma bezitten. De helft van de geaggregeerden zijn geaggregeerden in de criminologie.

Tenslotte dient erop te worden gewezen dat 37 afgestudeerden een h.n.u.o. – of vergelijkbaar diploma bezitten. In de helft van de gevallen gaat het om een maatschappelijk werk-diploma. Een aantal van deze respondenten hadden al werk vóór ze in de criminologie afstudeerden.

De uitoefening van een beroepsactiviteit

De vorige vaststelling brengt ons tot vragen omtrent de tewerkstellingssituatie van de respondenten. Op het ogenblik van enquêtering verrichtten vier op vijf van de afgestudeerden een *beroepsactiviteit*. Nagenoeg steeds betrof het een *voltijdse* tewerkstelling.

Het *aanvangsinkomen* van de voltijds werkenden lag in een relatief groot aantal gevallen beneden het barema van bestuurssecretaris bij zowel diegenen die nog geen licentiaatsdiploma behaalden als bij de licentiaten in de criminologie zonder ander licentiaatsdiploma, dit in tegenstelling met de andere respondenten-licentiaten. Het licentiaatsdiploma criminologie op zich blijkt bijgevolg wel een behoorlijke kans op tewerkstelling te bieden, maar waarborgt geen behoorlijke bezoldiging bij de intrede in het beroepsleven.

Waarborgt de tewerkstelling een criminologische praktijk?

De inhoud van het begrip 'criminologische praktijk' verschilt naargelang de voorgestane criminologie-opvatting en is bijgevolg niet éénduidig.

Binnen het tweede licentieprogramma van de School voor Criminologie aan de K.U.Leuven werden een aantal stagedomeinen voorzien waarvan aangenomen wordt dat ze de criminoloog op een geschikte beroepsactiviteit kunnen oriënteren. Van de respondenten blijkt 56 % in één van deze domeinen werkzaam. Daarbij zijn vooral de politionele en gerechtelijke organisatie – met inbegrip van de rechtshulp – en de gezondheidszorg vertegenwoordigd, in mindere mate doch gelijke mate de domeinen jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg, respectievelijk strafuitvoering en justitiële hulpverlening. De stagerichting mens, maatschappij en marginaliteit bleek eerder zwak vertegenwoordigd.

De overige 44 % van de respondenten waren in andere beroepssectoren tewerkgesteld. Bijna de helft daarvan werkte in het onderwijs – hoger secundair tot en met universitair – of in het wetenschappelijk onderzoek. Een derde werkte in een niet eerder genoemde openbare dienst. De overigen werkten in een sector waarmee

een verband met de criminologie-opleiding nauwelijks kan worden verondersteld, zoals: handel, financiële diensten, vervoerswezen en nijverheid. Afgezien van de laatstgenoemde sectoren, waar slechts een duidelijke minderheid van de respondenten tewerkgesteld was, maakt het domein van beroepsuitoefening doorgaans – en in beginsel – een (in ruime zin geïnterpreteerde) criminologische praktijk mogelijk.

De aard van de beroepsactiviteit

Veertig procent van de respondenten werkt *binnen* het justitieel kader, zestig procent *daarbuiten*.

Twee op vijf van diegenen die aan de enquête meewerkten, zijn in de *hulpverlening* ingeschakeld. Deze hulpverleningstaken vinden relatief wat vaker in dienstverband plaats dan als vrij beroep. Hulpverlening als vrij beroep situeert zich in ons onderzoek zeer uitdrukkelijk binnen het justitieel kader (rechtshulp). Anderzijds staat meer dan de helft van de door een werknemersovereenkomst verbonden hulpverleners buiten dit kader.

Een volgende twee op vijf van de respondenten verrichten een *administratief-uitvoerende* of *beleidsvormende* beroepsactiviteit: zij doen dit voor twee derden buiten het justitieel kader.

Dit laatste is eveneens van toepassing op de respondenten die onderwijs verstrekken en/of aan wetenschappelijk onderzoek doen, hoewel hun professionele activiteit vaak uitdrukkelijk bij hun vooropleiding aansluit.

Redenen voor het werkloos zijn

Tweeënvijftig respondenten verrichtten bij enquêtering geen bezoldigde professionele activiteit. Vierenveertig van hen vermeldden daarvan de reden(en). Ongewilde en door economische omstandigheden geïndiceerde werkloosheid wordt door twaalf respondenten genoemd; vier respondenten noemen daarnaast ook de wens om hun studie voort te zetten. Dertien respondenten zijn omwille van burger- of legerdienst niet voor de arbeidsmarkt beschikbaar. De overigen noemen in ongeveer gelijke mate voortzetting van studies, respectievelijk persoonlijke redenen als motief voor het niet verrichten van een bezoldigde beroepsactiviteit.

Konklusie

Op het ogenblik van enquêtering – half 1978 – bleek de tewerkstellingssituatie van de afgestudeerde criminologen relatief gunstig. De tewerkstellingsgraad was vrij hoog en de ongewilde werkloosheid trof slechts een vrij beperkt aantal respondenten. Minder gunstig is de relatief lage aanvangsbezoldiging voor diegenen met alleen een basisdiploma criminologie. De domeinen van tewerkstelling zijn zeer gedifferentieerd maar maken tevens, althans in beginsel, een criminologische praktijkuitoefening mogelijk. Een aanzienlijk aantal respondenten is in de hulpverlening werkzaam, naast een ongeveer even groot aantal dat een beleidsvormende en/of administratief-uitvoerende beroepsactiviteit verricht. Bij de onderwijs-hervorming 1976 van de School voor Criminologie werd vooral naar de tewerkstellingsdomeinen toe op deze situatie ingehaakt. De differentiatie inzake de aard van de verrichte taken vindt in het onderwijsprogramma niet zo'n uitdrukkelijke weerspiegeling. In recyclageactiviteiten en/of bij een eventuele programma-aanpassing – inzake plichtvakken dan wel door middel van een duidelijker profilering

van de keuzevakken – kan hieraan in de toekomst meer aandacht worden gegeven. Te noteren valt dat de bij de ‘Leuvense’ afgestudeerden bekomen enquêteresultaten sterk van de landelijke bevindingen verschillen waar het om de intrede in het beroepsleven gaat. In Leuven is het aandeel van respondenten die al tijdens hun studies in een positionele beroepsactiviteit ingeschakeld waren zeer gering. Andere verschilpunten met de enquête van de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid werden eerder genoemd. Beide enquêtes geven, voor de beschouwde periode, een tamelijk gunstig beeld van de intrede in het beroepsleven en tewerkstelling van de afgestudeerden in de criminologie. Om een aantal redenen, die we in een volgend artikel zullen uiteenzetten, is het evenwel niet zeker dat dit gunstig beeld ook voor de in de nabije toekomst afstuderenden zal gelden.

IV Samenvatting

In dit artikel werden achtereenvolgens het ontstaan van de Scholen voor Criminologie, de actuele opleidingssituatie en de tewerkstellingsmogelijkheden van criminologen toegelicht.

Uit de eerste gedeelten blijkt dat de criminologie zich als opleidingsprogramma in een toenemende mate verzelfstandigt. Naast een dominant juridisch, respectievelijk medisch geïnspireerde domeinwetenschap kwamen er ook meer uitgesproken en evenwichtig samengestelde pluridisciplinaire opleidingsprogramma's. Tevens verwierven de Scholen voor Criminologie een duidelijker eigen profiel.

Over de voorbije periode bleken de tewerkstellingsmogelijkheden voor criminologen tamelijk gunstig. Het is niet zeker of dit beeld ook voor de nabije toekomst geldig zal blijven. Enerzijds dient de invloed te worden afgewacht van onderwijsintrinsieke factoren zoals de proportionele toename van het aantal basisdiploma's criminologie en de gevolgen van beslissingen die inzake coördinatie van de onderscheidene criminologie-opleidingen zullen worden genomen. Anderzijds beïnvloeden ook onderwijsexterne factoren de mogelijkheden op de arbeidsmarkt: over hun werking kan op dit ogenblik geen stellige prognose worden gemaakt.